ئایا بەڕاست ” بزوتنەوەی گەڕان” ی ئێستا جیاوازی هەیە لە “گەڕانی” سەردەمی نەوشیروان موستەفا؟ .. زاهیر باهیر

کەم نین ئەوانەی کە لە ” بزوتنەوەی گەڕان” وازیانهێناوە یاخود ئەوانەی کە هیشتا لە ناوەوەن و گازەندە و گلەیی ئەوەیانە کە “گەڕان” گەرانی سەردەمی کاك نەوشیروان نییە .

ئەوانەی کە ئەمە باوەڕیانە یا ساویلکەن یاخود نایانەوێت لە قودسییەتی نەوشیروان موستەفا بهێننەخوارەوە، یاخود بەرژەوەندیان لەم قسە و بۆچوونانەدا هەیە و بۆ پاساوی مانەوەیان، کە گوایە دەکرێت گەڕانکاری لەو بزوتنەوەیەدا بکرێت، بەردەوامن تیایدا.

لە ڕاستیدا مێژوی ” بزوتنەوەی گەڕان” لە دروستبوونییەوە تاکو ئێستای ئەوەی نیشانداوە و دەدات کە هیچ گۆرانکارییەك بەسەر ئەو بزوتنەوەیەدا نەهاتووە و هەر وابووە چ لەسەردەدمی نەوشیراوان موستەفا و چ لەسەردەمی کوڕەکانی و سەید عومەر-یشدا. هەر بۆ ڕاستی قسەکانم بۆ بەڵگەوە، تەنها لە چەند لایەنێکی “بزوتنەوەی گەران” لە سەردەمی نەوشیروان و دوای ئەویش، دەدوێم.

یەکەم: پێکهاتەی ” گەڕان ” : ئەوانەی کە گەڕانیان دروستکرد و یا هاتنە ناو گەڕانەوە، لە ڕیزەکانی یەکێتی نیشتمانی-یەوە هاتوون، کە نەك هەر لە ڕێکخراوێکی گەندەڵەوە هاتوون، بەڵکو خۆشیان یا گەندەڵبوون یاخود بە جۆرێك لە جۆرەکان لە گەندەڵییەوە ئاگابوون.

ئەمە جگە لەوەی کە نەوشیروان موستەفا کەسی دووهەمی یەکێتی بووە، خاوەنی هەموو دەسەڵییەك [صەلاحییەت] بووە لە دانانی کەسەکاندا بۆ ئیدارەکان و پۆستەکان . ئەو کەسی سەرەکیش بووە لە دانانی بەرنامە و پلان و سیاسەتی یەکێتیش . ئەوانی دیکەشیان سەرکردەو بەرپرسی گەورە بوون لە یەکێتی نیشتمانی-دا خاوەنی پۆست و پلەو پایە بوون یاخود ئەندامی مەکتەبی سیاسی یا سەرکردایەتی یەکێتی بوون. کەواتە ناکرێت بە کەسەکانی ناوەوەی ڕێکخستنێکی شکستخواردوو کە ساڵەهایەکی دووروو درێژ لە شکستدا بوون ، لەڕێکخراوێکی دیکتاتۆر و گەندەڵ و مشەخۆر بوون، چاوەڕوانی شتێکی نوێی ئاوایان لێبکرێت کە جیاواز بێت لەو پێگەیەی کە لەوێی هاتوون. بە کورتی زۆرینەی کەسانی سەرکردەی ” بزوتنەوەی گەڕان” و خوارەوە و جەماوەرەکەیان

ه‌مان ک‌سانن ک‌ سا‌ها‌ی‌کی در‌ژ یا ‌ؤ‌ی گ‌و‌رر‌یان ه‌بوو‌ یاخود چ‌پ‌‌ لید‌ربوون.
دوو‌م: پرسی گ‌ند‌‌یی و چار‌س‌ری: گوای‌ ئ‌م ک‌ش‌ی‌ خا‌‌کی س‌ر‌کی بوو ب‌ دروستکردنی ئ‌و بزوتن‌و‌ی‌. ئ‌و‌ی ئاشکرای‌ ک‌س‌ س‌ر‌کیی‌کانی ” بزوتن‌و‌ی گ‌‌ان” ل‌ناو خودی ی‌ک‌تی-دا و‌کو باسد‌کر‌ت ل‌ ه‌و‌ی بن‌ب‌کردنی گ‌ند‌‌یی-دا بوون ب‌‌ام ن‌یان توانی ت‌‌‌ پوش‌کیش بگ‌رن . کات‌کیش ک‌ ‌‌کخستن‌کی نو‌شیان دروستکرد خ‌شیان یا بوون‌ گ‌ند‌‌ یاخود ل‌ گ‌ند‌‌یی‌و‌ ئا‌ان.
ج‌نگی ئ‌مان ل‌ت‌ك ی‌ک‌تی و پارتی-دا ب‌ ب‌رژ‌و‌ندی ئ‌و میلل‌ت‌ ه‌ژار‌ ن‌بوو ب‌‌کو ش‌‌ی پشکی کوسیی‌کانی ه‌ر‌م و ب‌غدا و پل‌ با‌اکانی دیک‌ی و‌کو پار‌زگار و ب‌‌یو‌ب‌ریئ گشتی شو‌ن‌ ه‌ستیار‌کان و ب‌ش‌ خزم‌تگوزاریی‌کان بوو. ک‌وات‌ دروشم‌ک‌ی ئ‌وان ک‌ ل‌ناو ی‌ک‌تیدا و ل‌ س‌ر‌تای دروستکردنی بزوتن‌و‌ک‌یاندا، ک‌ ه‌میش‌ د‌یانوت‌و‌ ” خ‌‌کی شیاو ب‌ شو‌نی شیاو” در‌ی‌کی شاخداربوو.
س‌ی‌م: پرسی ما‌باتیی و بن‌ما‌‌یی : ئ‌م‌ش خا‌‌کی دیک‌ی ئ‌ج‌ند‌ک‌ی ن‌وشیروان موست‌فاو و هاو‌‌کانی بوو ک‌ ه‌میش‌ پ‌نج‌یان تاوانیان ب‌ خان‌واد‌ی تا‌‌بانی و بارزانی ‌اد‌ک‌شا. ب‌‌ام ک‌ بزوتن‌و‌ک‌یان، خ‌ی گرت و پ‌گ‌ی سیاسی و ئابووریی و ک‌م‌‌ای‌تی ب‌ه‌ز بوو، ن‌وشیروان موست‌فا و ک‌س‌ نزیک‌کانی ن‌یانتوانی جیاوازیی‌ك دروستبک‌ن، ن‌یانتوانی خ‌یان ل‌ قوتابخان‌ی کوردای‌تی و ب‌گ‌ناوی فکری ق‌ومی بپ‌نن‌ د‌ر‌و‌، ن‌ك ه‌ر ن‌یانتوانی گ‌نجا‌کی متمان‌ ب‌ خ‌ و ‌زگار بوو ل‌ قودسیی‌تی س‌رکرد‌ و حیزب ‌زگار بک‌ن، ب‌‌کو پ‌چ‌وان‌ک‌ی دروست بوو، ل‌ مردنی ن‌وشیروان موست‌فادا ئ‌م‌ باشتر د‌رک‌وت،. ه‌‌سوک‌وتی ن‌وشیروان و ب‌یای تاک‌‌وان‌ی ئ‌و و و‌سیی‌تنام‌ک‌ی، میراتگریی منا‌‌کانی، ئ‌مان‌یان س‌لماند.
چوار‌م دارایی و بوج‌ی گ‌‌ان: ن‌وشیروان موست‌فا ه‌ر ل‌ س‌ر‌تادا زیاتر ل‌ 10 ملی‌ن د‌لاری ل‌ لای‌ن تا‌‌بانی-ی‌و‌ پ‌ب‌خشرا، هاوکاتیش س‌رچاو‌ی داهاتی ئ‌مان و‌کو ی‌ک‌تی کردن‌و‌ی پر‌ژ‌ و پیتاکی خ‌‌کانی د‌و‌‌م‌ند و خاو‌ن پل‌ و پای‌ی ک‌م‌‌ای‌تی بوون. کات‌کیش ک‌ مش‌خ‌ریی و گ‌ند‌‌ی ل‌ناو ‌یز‌کانی-دا ت‌ش‌ن‌ی کرد ئیدی ن‌ك ه‌ر ئ‌و پاران‌ ب‌شی ن‌د‌کرد ب‌‌کو ک‌وتن‌ داختنی ‌ژنام‌ و ک‌نا‌‌ک‌یان و ک‌مکردن‌و‌ی ب‌ش‌ پار‌ی ب‌ش‌کانی دیک‌ش.
کات‌کیش ک‌ ن‌وشیروان مرد، س‌نا و پیاه‌‌دانی ب‌ باوکی ه‌ژارانی ب‌کرا ک‌ گوای‌ ل‌ دوای خ‌ی ت‌نها چ‌رخ‌ک و پاک‌ت‌ك جگ‌ر‌ی ب‌ج‌ه‌‌او‌، ب‌‌ام ه‌ر زوو د‌رک‌وت ک‌ ن‌وشیروان ب‌ ملی‌ن د‌لاری

لە پاڵ موڵك و خانووو كارگەی لە دوای خۆی بە منداڵەكانی بەجێهێشت . لە ئەستاشا وەكو دەوترێت منداڵەكانی جێگای باوكیان گرتۆتەوە و دەسـەڵاتی تەواویـان هەیە و ” بـزوتنەوەی گۆڕان” یـان، كۆنترۆڵكردووە . ئەمەش ئەوە دەگەیەنێت كە ئەمانیش هەمان ڕێچكەی ماڵباتی تاڵەبانی و بارزانییان گرتەبەر.
پێنجەم : پرسی ئابووریی و بەرهەمهێنان: ڕاستە ” بزوتنەوەی گۆڕان” لیژنەیەكیان یا ژوورێكی تایبەتییان بە ئەو مەبەستە تەرخانكردبوو كە جۆرەها لەكۆڵینەوەی ئابووریانەی تیادا دەكرا و ڕاپۆرتی لەسەر دەدرا و وتاری لەسەر دەنوسرا، بەڵام لە ڕاستیدا بەرنامەی ئەمانیش جیاواز نەبوو لە سەراپای حیزبە لیبراڵەكانی دوونیا بە یەكێتی و پارتیشەوە . چەقی ڕیفۆرمی ئابوریانە لای ئەمانیش بەخێرهاتنی بازاڕی ئازاد و باوەشكردنەوە بە كۆمپانیا گەورەكانی ئەمەریكا و وڵاتانی ڕۆژاوا لە بەگەڕخستنی پارە و سەرمایەگوزاریی لە پرۆژە گەورەكانا، بوو، كردنی كەرتەكانی كە موڵكی دەوڵەت بوون بە كەرتی تایبەتی … هەر هەموو ئەمانەش سەرەنجام گەر بیشكرانایە بەتاڵەی زیاتر و بەرزكردنەوەی نرخی پیداویستیەكانی ڕۆژانەی خەڵكی و بە خانوو و سەرەپانی خەڵكی و زۆر شتی دیكەی بە دووی خۆیدا دەهێنا. بە ئەمەش لەپاڵ گـورجكردنەوەی یاسـاكـان و دانـانی یاسـای نـوێ زەروورەی جێبەجێكردنیان لەسەر خەڵك بە زۆر و بە خوایشت زەروور بوو لە سەپاندنیا. لە سەرپێچیكردنی خەڵكیشا بەرانبەر بە دەسەڵاتی حكومەت و كۆمپانیاكان و بەڕێوەبەرانی كارگە و شوێنەكانی دیكەی سەر كار، بەو یاسایانە پشتیان دەشكانن. بەم جۆرە كۆنترۆڵكردنی دانیشتوانی كوردستان بە یاسا لە پەناوی دەوڵەمەندبوونی توێژێكی كەمی كۆمەڵە، دەبووە ئەركێكی گەورەی سەرشانیان.
خاڵێكی جیاواز كە هەیان بوو لەتەك پارتی و یەكێتی-دا دانانی خەڵكی تەكنۆكرات بوو لە شوێنەكانا، بەڵام ئەمانە هەر تئیوری و پاگەنـدەی حیزبـی بـوو چـونكە دەركەوت لە هەر شوێنێكـدا كە پێیاندرابێت كەسانی حیزبی خۆیان یا خود ئەو لایەنانەی كە لە گەڵیانـا لە بەرێیەكـدا بـوون دانـاوە، بە ئەوەی كە بچـوكترین ئەزموونیا لە بواری كارەكەدا هەبووبێت.
شەشەم: پرسی كۆمەڵایەتیی و پەروەردەیی: لە ڕاستیدا ئەوەی كە بە ئەمە ئاشكرا بوو ” بزوتنەوەی گۆڕان” بەرنامەیەكی كۆمەڵایەتی و پەروەردەیـی زۆر جیـاوزی لە پـارتی و یەكێـتی نەبـوو. ئەو كەشە كۆمەڵایەتیانەی كە لەناو كۆمەڵدا هەبوون و هەن بە هیچ كام لە بەرنامەكانی هیچ لایەكیان لابەلانەدەبووە. كۆمەڵگەك تا بیناقاقەی لە گـاوی خێڵـایەتی و عەشـایەرگەریی و دیـن و شەریعەتـی ئیسلامـی كە پایەیەكی سەرەكی كۆمەڵەی كوردستان بن و گلابەت، یەكیش تەواوكەری

ئەوی تریان بێت لە حەلکردنی کێشەی بوونی زوڵم و زۆر و چەسپاندنی دادوەریی کۆمەڵایەتی و بەدیهێنانی ئاسایشی کۆمەڵایەتی و ئازادیی تاك و بیروڕا و یەکسانی خەڵکی و لەناوشیاندا یەکسانی جێندەریی، نەك هەر ئەستەم بوو کە بە بەرنامەکەی ئەو بزوتنەوەیە ئەم کێشانە بنەبڕبکرێن، بەڵکو کارێکی نەکردەش بوون. لە کۆمەڵێکی ئاوا قوچکەییدا، لە ئابوورییەکی قۆرخکراودا، لە هەبوونی فەرهەنگ و پەروەردەیەکی دواکەوتودا کە زۆر خراپتر لە سەردەمی بەعس، مەحاڵە چارەسەری بنەڕەتی بۆ سەراپای ئەو کێشانە بکرێت کە کۆمەڵ لە هەموو بوارەکانا ڕووبەڕووی بوونەتەوە.
سەبارەت بە پەروەردە و پێگەیاندن و ڕۆشبیریی و چارەسەری تەندروستی ، لەبەر ئەوەی ئەمانیش بەرنامەیەکی لەیەکچووی لایەنەکانی دیکەیان هەبوو، لە ئاوا حاڵەتێکدا زۆر مەحاڵە کە بتوانێت هەنگاوێکی نوێ بنێت. ئەمە جگە لەوەی هەر یەك لە پرسی پەروەردە و پێگەیاندن و پرسی چارەسەری تەندروستیی بە توندی گرێدراونەتەوە بە پرسەکانی ئابووریی و سیاسەتی حیزب و دەوڵەت و دین نەریت و تەواوی سەروبەندی کێشە کۆمەڵایەتییەکانەوە.
ناتوانرێت و ناکرێت باس لە ئازادیی ژنان بکرێت لە وڵاتیکدا کە دین و شەریعە و عورف و عادەتی خێڵەکیانە نەك هەر پێوەری باشی و خراپی تاکەکانی کۆمەڵ بێت، بەڵکو ئامرازی حوکمکردنیش بێت.
ناتوانرێت قسە لەسەر پرسی چارەسەری بەلاش و خوێندنی خۆرایی بکرێت بەڵام هاوکات بنەمای ئابووری وڵات لەسەر بناخە و ڕێڕەوی ئابووری لیبراڵ بێت. کەواتە سەراپای پرس و کێشەکان وەکو ئەڵقەکانی زنجیرێك زۆر مەحکەمانە بە یەکەوە گرێدراون.
تۆوی شکستی " بزوتنەوەی گۆڕان" لەناو ڕەحمی خودی دروستبوونی خۆیدا چەکەرەی کردبوو، ئیدی ئەوە گرنگ نییە کە سەرکردەیەکی حەکیم یا نورانی، بە ئەزموون، نەتباش... ڕابەرایەتی بکات یا نەیکات، چونکە سیستەمی سەردەم نەك تەواوی سەرکردەکان بە باش و خراپیانەوە، بەڵکو حکومەتەکانیشیان دەکاتە بورغوویەکی سواوی چەرخی سیستەمە. سیستەمەکە بە بێ ئەو و بێ ئەوەوە ، بە باشی دەسوڕێت خۆی دەچەسپێنێت.
ئەوەی کە بەربەستی دروستی سیستەمەکەیە هەوڵدان و کارکردنە لە دەرەوەی خودی سیستەمەکە، ڕێنەکردنە لەسەر نەزم و ڕەوتی ئەو ، ڕێکخستنی خودی جەماوەر خۆیەتی بە دوور لە هەژموونی سەرکردە و حیزب و دین و نەریتی دواکەوتووانە. کارکردنی دەستەجەمعیانەی خەڵکە کە خۆیان نوێنەری ڕاستەقینەی خۆیانن و دەتوانن گۆڕانکاری بنەڕەتی بکەن، نەك حیزب و سەرکردەکان و ئەوانەی کە لە فەلەکی سیستەمی مەوجوددا، دەسوڕێنەوە و بە ئومێدن کە گۆڕانکاری

تیادابکێن .

21/11/2020

Zaherbaher.com